

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jacobi Sadoleti Card. Et Episcopi Carpentoractensis Viri
Disertissimi, Opera quæ exstant omnia**

Sadoleto, Jacopo

[Francofurti], 1607

Iacobi Sadoleti Episc. Carpentoracti Epistolarum Lib. VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69244)

mei absentis memoriam retineatis: quaque ego fide, quaque constantia, fidem veræ amicitiae conseruans vos in oculis atque in animo assidue gero: eandem vos mihi fidem beneuolentiamque praestetis. Quod non ut diffidens postulo, sed ut amans, & quod omnium rerum mihi est optatissimum, me ab illis diligis, quos eunctorum amore dignissimos, ipsorum virtus, & doctrina, & summa humanitas facit. Valere. Carpent. M. D. XXIX.

IACOBI SADOLETI EPISC.
CARPENTORACTI EPISTO-
larum Lib. VI. Epist. I.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARP.
Ioan. Bellaio Episc. Parisiensi S. P. D.

MOR meus erga Langæum fratrem tuum eximius & singularis, (quem ego propter eius multas & magnas virtutes diu antè susceptum, sanctissimè, fidelissimèque conseruo) fecit, ut simili in te quoque uoluntate semper fuerim, eamque tibi beneuolentiam praestiterim, quam et fratris tui mihi perispecta, & tua sepe audita, omniumque in primis probata testimonio, virtus postulabat. Sed accidit in hac coniunctione nostræ amicitiae, ut vos esletis, quam ego multo fortunatior. Cum enim nihil sit, neque natura ipsa praestantius aut clarius, nec beato viro iucundius, quam benefacere: vos omnis vestrae liberalitatis exponendæ occasionem in me sepe habuistis: ego autem ne semel quidem facultatem sum natura, quo fratris tui merita erga me paribus officiis compensare possem, & ostendere vtrique vestrum, concedere me homini prope nemi, qui maiore animo & ad promerendam & ad referendam gratiam, aut propensiore ad benefaciendum natura sit paratus. Sed tamen quoniam vos quoque imprimis digni estis, quibus instrumentum fortuna suppeditet vestrae declarandæ virtutis & bonitatis: sit sanè in hoc fors vestra felicitior, ego ad ceteras causas diligendi tui, hanc quoque habeo non minorem ceteris, quod in eiusdem collegij munus atque officium à Deo patere vocati, huius sacri honoris societate cõiuncti sumus: quem & tu summa cum laude geris: & ego id adnitior, ut ne omnino improbandus sim. Hæc cum ita se habeant, nullam iam apud me est dubitatio, quin ego vicissim abs te diligar, quod tu quidem facere debes, vel fratris eiusdem tui causa, vel etiam tua. Cogitatur enim naturæ & humanitati tuæ, ut in amore respon-

deas his à quibus diligere. Quod cum ita esse mihi persuaserim, id à te institui petere, quod mihi hoc tempore maximum esset, maximeq; necessarium. Paulus Sadoletus mei filius fratris, adolescens institutus sanè quàm liberaliter, mihi iampridem a patre traditus, à me pro filio educatus est. Is affectus cupiditate visenda aulæ Regiæ, & eius cognoscendi, ac meo etiam nomine venerandi Regis, de cuius plurimis ac maximis virtutibus quotidie & à me permulta, & a multis sæpè audit, istuc venit: quædam illi etiam expositurus, quæ à me mandata sunt. Eum ego & tibi, & Langæo fratri tuo potissimum commendo. Quamquam enim non egeo aliorum amicorum & benevolentium copia, vel abundo etiam potius: tamen omnium hominû nemo est, quem ego malim adhibere in meis negotiis atque rebus, quàm alterum vestrum. In quibus mea omnis reposita est fiducia, vos fraternè & amanter curaturos, ut ea quæ ego volo, quemadmodum quidem volo, ita maximè fiant. Quid autem velim, & quamobrem istuc miserim, ex Paulo ipso cognosces. Ei portò mandavi, ut nihil omnino agere aggredere, nisi conuento prius Langæo: quem fortè in aula si non offendisset, ad te adiret, omniaque gereret de vestra potissimum autoritate ac sententia. Quapropter peto à te, ut hunc adolescentem, mihi & charum admodum, & probatum, omni humanitate tua excipias. Ego si ea abs te officia expecto, quæ tibi vicissim si casus ita ferret, libentissimè tributurus essem: non tibi id mirum videri aut notum debet. siquidem ex illis artibus literisque liberalissimis, in quibus instituti ambo atque educati sumus, sic didicimus, inter bonos agi liberè omnia, & familiariter oportere. Quorum verborum vim si attenderit, hoc profectò statues, & tuam mihi paratam benevolentiam semper præsto esse debere, & meam tibi: quod à parte tua sperare, à mea polliceri tibi possum. Vale, & nos dilige tui amantissimos. Carpentoracii, M.D. XXXII.

I I.

IAC. SADOLETUS EPISC. CARPENT.

Ioan. Bellaio Episc. Parisiensi S. P. D.

CUM aduentus Pauli summa me lætitia affectit, propterea quod paterna illum iamdudum charitate complexus, eius ingenio, probitate, modestia, sic delector, ut omnia quæ parentibus à benè moratis liberis iucunda accidere solent, ab illo mihi accidant: tum verò cumulatsum maximo gaudeo, cum de tua erga me atque illum voluntate, de quibus omnibus officiis, quæ

te depulso morbi periculo, tuam pristinam valetudinem recuperasse, vehementer lætor: neque me meam sperare propinquam iam salutem, quam te tuam adeptum esse iucundius mihi est. Verum de his hæcenus. Ego & tibi & Langeo fratri tuo pro vestris singularibus officiis maximas gratias ago: & par vobis studium, similemque voluntatem polliceor. Quod autem est fidelis veræque amicitia proprium, ut nunquam vestrorum exeat mihi ex animo memoria meritorum: id ita prestabo, ut vos nobis eiusmodi studia amorisque indicia tribuisse ne vnquam peniteat. Valete. Carpentoracti, X. Calend. April. M. D. XXXII.

III.

IAC. SADO LETVS EPISC. CARP. IO-
anni Bellaio S. R. E. Cardinali S. P. D.

Nihil quidem ad me nouum, sed tamen & optatum semper, & gratum ex vrbe rediens attulit Paulus, cum de tua erga presentem se, meque absentem humanitate, beneuolentia, comitateque, plurima commemorauit. Quæ ego audiens, micaque vetera & perpetua studia erga te, & fratres tuos, animo recogitans, facile mihi persuadebam, quod tantum vobis honoris semper atque obseruantia tribuissem, quod tantum vos adamassem, omnibusque meis officiis vestram præcipuè familiam ex omni Gallica nobilitate fuissem profecutus, positam à me operam perbene, idque iudicium, quod de vobis fecissem, non tam vobis laudi, quam mihi ipsi ornamento esse intelligebam. Fortes enim viros, & liberales, eisdemque magni animi, etiam consilij, tum autem omnibus artibus ingenius egregiè institutos, florentes gratia, honore, nobilitate, cum amare ceppi, non solum saui illorum virtutibus, sed meæ quoque laudi consului: cum ex eorum amicitia factus ipse sum honestior. Neque hoc tamen malitiosè spectauit, ut ad meum commodum ista reuocarem: sed verò vestri memores, vestra virtus, vestra dignitas ad singulare quoddam de vobis iudicium adduxit. Et si (quod cum pudore quodam loquor) eos ex tua beneuolentia fructus percipio, ut quasi hoc ipsum antè prouidisse & spectasse quodammodo videar: ut quod egisti proximè in altero illo fratris mei filio, quem in clientelam & domum tuam receptum, non solum opibus sustentas, quod ipsum per se magnum est: sed & (quo nullum signum amoris nobis illustrius præbere potuisti) consilium ipse dedisti Paulo, autorque fuisi, ut eum potissimum familiaritate tua deuinciret: quò mores adolescentis, qui videbantur esse inconstantiores, tuæ grauitatis nutu coercerentur. Hæc res, etsi præter animi mei sententiam sic acta est (ego enim aliam quan-

am vice rationem adolescenti ipsi prescriperam) tamen postquam ista vi fieret, tua gravissima intercessit autoritas, debeo estimare, nihil non optimo a vobis factum esse consilio. Tantum a Deo peto, vt adolescens, quem ego certe diligo, dignum se hoc beneficio, & insigni humanitate prebeat. Quod autem ego plurimū facio, quodque mihi ad legitimum animi, & ad voluntatem maximum est, habere tam illustre monumentum tui erga me amoris, de eo tibi optime atque amplissime Bellai, tantas habeo agoque gratias, quantas maximas & animus meus capere, & lingua verbis proferre ac nuncupare potest. Sed tu fortasse hos vocabulorum sonitus non postulas, animum meum requiris: quem tibi semper deditissimum, quotidie etiam magis magisque constitutum atque obligatum habiturus es. Qui quidem ita tuus est, vt sine te, & sine dulcissima recordatione tui, necum nunquam esse possit. Eum ego necum vnā, cumque omnibus meis, qui omnes tui sunt, dedo tibi atque trado: teque oro, vt eam istam voluntatem erga me, quæ est mihi rerum omnium charissima, conserues & tueare. Fratrisque mei filium, ætate etiam amice & moribus adolescentem, ita tibi commendatum habes, si se dignum patrocinio tuo præbuerit. Vale. III. Id. Martij. M. D. XXXVI.

IV.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARPENT.

Antonio Prato, Episcopo Senonensi, S. R. E. Cardinali S. P. D.

Quo tempore Romam a summo Pontifice ex mea Ecclesia excoatus accesseram, ea conditione eram profectus, vt con-
 stantius rebus mei muneris (eram enim illi a consiliis, vt tu scis) liceret mihi ad meam Ecclesiam reuerti, & in ea diu iam debi-
 tum, & super inchoatum Deo omnipotenti famularum impen-
 dere. Quod & postea feci optima Pontificis voluntate, ita apto
 tempore atque opportuno, vt facile appareret iusta & recta cu-
 pationibus libenter Deum opem ferre. Viginti enim diebus ipsis
 ante sum elapsus, quam illa clades, horribilisque calamitas vrbi
 Romæ incidere. Qua etsi meæ quoque fortunæ omnes dissipatæ
 fuerunt: salus tamen meæ, & libertas, mihi incolumis retenta
 est. Maxime causa dolendum mihi non fuit, neque enim ad-
 modum sum iactura rei familiaris commotus, alienam autem
 vicem quin dolerem humanitatis causa facere non potui. Graui-
 tateque morore & acerbissimis animi angoribus ex multorum
 amicorum, ac summi præcipue Pontificis incommodis

dis fui affectus: quem ego (Deum immortalem contestans) virum bonum, eundemque prudentem pacisque imprimis amatem esse semper cognoui: verum aliquotum minime prudentis consilii parum felicem. Sed mihi ad meam ecclesiam iam reuulso tua amplitudo propofita imprimis fuit. Arbitrabar enim mei officij esse, meaque perpetua erga te obseruacia, aliquid ad te scribere, ex quo & mea fidelis tuorum erga me meritorum memoria, & maximarum clarissimarumque virtutum tuarum admittatio tibi significaretur: egoque quod diu ante cupiebam, amplificatae dignitati tuae gratularer: cuius ipse quoque pro virili mea parte, si non adiutor (tua enim summa & prestabilis virtus atque auctoritas meo adiumento non egebat) at certe conscius, & diligens minister extitissim. Accidit autem propter mea plurima incommoda, maximasque omnium rerum difficultates, ut ab hoc scribendi officio usque ad hunc diem fuerim retardatus. Gratulor igitur tibi, vereque & ex animo gratulor, quod hunc istum amplissimi sacerdotij honorem ita es adeptus, non ut gratia ille datus, sed ut virtuti tributus fuisse videatur: ut in eo non fauor, sed meritum non muneris, sed praemij ratio, non voluntas dantis, sed accipientis dignitas fuerit spectata. Qui quidem honor in te collatus, mihi ipse honestior atque insignior multo videtur esse factus. Nam quod ad honorem ipsum attinet, multi saepe indigni illum obtinuerunt. Sed habere usum rerum maximarum, fugare infamias & turpitudines, abstinere alienis, iustitiam colere, negotiorum maximorum & curarum altissimarum autorem esse sapientem, ingenio, integritate, doctrinaque prestare, veri huiusmodi vera ornamenta sunt. Quae cum in te mea sententia maxima sint, magis honori ipsi propter te, quam tibi propter honorem ducimus gratulandum. Ille enim indicare tantummodo habet eius hominis, in quem collatus est, virtutem & dignitatem, in quo fallere saepe est solitus. Tu vero effecisti, non ut nunc demum vere indicet, sed ut plus in te etiam prestare, quam in aliis promittere posse videatur. Sed haec clariora, quam ut multa egeant predicatione, parcius attingenda sunt. Tantum à Deo immortali est postulandum, ut tibi istum honorem fortunet, & perpetuae felicitati iubeat esse: quod nos summa cum benevolentia & amore erga te eundem ipsum Deum supplices deprecamur. De me autem ipso hoc tibi habeo dicere: cum tua erga me vetusta merita grata mihi recordatione in animo semper versentur, non posse me obliuisci quantum tibi debeam. Itaque laboro dies ac noctes, ut aliquo modo possim in te videri gratus. Et quoniam ceterarum facultatem rerum fortuna mihi ademit, illud quod proprium est mihi ab Deo omnipotenti donum, quod ego sacris literis & praestantissimis disciplinis apprime deducere

tere scribendo non nihil possum hominum de me & de ipsa virtute beneficiorum memoriam: totum tuæ laudi & amplitudini deservo. Etenim hanc voluntatem meam si non fueris alpernatus, dabitur aliquando nobis locus, ubi memorem me tuorum erga me meritorum & tu ipse agnoscas, & ventura posteritas intelligat. Vale amplissime patrone, & tuo patrocinio nos fouere ne desine. Carpent. VII. Idus Sept. M. D. XXVIII.

V.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARPENT.

Antonio Prato S. R. E. Cardinali S. P. D.

QVIA notum est meum erga tuam amplitudinem studium, & incredibile tui nominis obseruantia: ideo fit, ut quidam homines, de tua in me vicissim voluntate coniecturam facientes, cupiant tibi per me commodari. Quibus ego profectò hoc officium humanitati debitum non negabo: dum illud prius tesser, in cunctis quecumque a te petiero, ita mihi cupere morem gerere: si ea tibi & facilia factu, & æqua atq; honesta esse videbuntur. Ioannes Fraxinus, qui has literas tibi reddidit, cuius est Auenionensis, imprimis honestus & bonus, mihi autem, & sua causa, & suorum necessitariorum ac cognatorum, quos ego mirificè diligo, valde charus atque iucundus. Is ad nostrum hoc vitæ genus, & ad sacerdotalem ordinem aspirans, cuperet ecclesiastica aliqua veltigalia consequi: quod difficillimum sibi putat fore, nisi sacerdotiorum in regno obtinendi aliquam facultatem sit nactus. Eum porò arbitratr se tua vnus ope atque auxilio consequi posse: inque eum tuæ bonitati, beneficentiæ, humanitatiq; commendando: ut per te, perq; tuam gratiam ac benignitatem, optatum citius votorum suorum consequatur. Quod facilius efficere poteris, quod & ipse mediocria postulat, & tua etiam limitandi ac detrahendi futura est potestas. Ego, si hoc in illum beneficium meæ commendatione adductus contuleris, non mediocri me ipsum beneficio abs te affectu esse arbitror. Erit enim hæc significatio tuæ erga me voluntatis, non modò honori mihi & ornamento apud hæc nationes, sed animo etiam meo præcipuè gratæ quippe qui fructum meæ in te summæ obseruantia summique amoris non alium prorsus quero, quàm amorem ipsum tuum: quo ut perpetuò dignus sum, omnibus meis studiis atq; officiis diligentissime prouidebo: tuorumq; erga me meritorum memoriam grata semper recordatione prosequar. Tu ut nos diligas, habeasq; in numero tuorum, omni animi cura & studio abs te peto. Vale. Carpentoraci, XV. Calend. Martij, M. D. XXIX.

IAC.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARPENT.

Antonio Prae o S. R. E. Cardinali S. P. D.

MEa tuarum maximarum occupationum cogitatio facti, ut minus saepe ad te literas dem, quam cuperem. Sed ubi nominis tui honor agitur, non puto me alienum ab officio facturum, si quae tuae dignitati convenire arbitrer, liberè ad te scribam. Sumus in maximo meo te omnes, quibus te ceteris regendi ordo, & iustitia cordi est, ex Cossinerij Aquensis praesidis viri clarissimi & sanctissimi morte. Qui his regionibus & populis ab te prepositus, tanquam è caelo nobis missus, novae integritatis & iustitiae lumen quoddam omnibus ostendebat: suamque prope inauditam virtutem cum tua maxima laude, & istius regis admirabili gloria, labore & vigiliis suis, omnium hominum temporis & commodo expositam habebat. Qui alieno sanè tempore nobis ereptus est: suo ipse profectò non mediocri bono, sed cum nostro gravi incommodo. Quanquam ego eum de facie non noueram. Verùm ita se gerebat in eo munere, quod illi ab te commissum fuerat, ita aequitatem, veritatem, imbecillitatem, aduersus iniuriam, mendacium, violentiamque protegebatur, ac tuebatur, ut quotidianis illius laudibus, & commemoratione clarissimorum operum calerent aures meae. In quo egregia quaedam iuncta erat commendatio nominis tui, cum incredibili cunctorum erga te benevolentia. Sic enim omnes iudicabant, ad tuas ceteras virtutes, quae vno omnium ore celebrantur, prudentiam, grauitatem, integritatem, doctrinam, quae ita in re elucet, ut solus prope omnium hominum tantis curis & negotiis, quae gubernas, habere par, hanc quoque accedere laudem dignam sapientia tua, ut non solum per te, sed per alios etiam, velles populorum & gentium saluti ac tranquillitati esse consultum. Cum enim cerneremus omnes, quam tu curam susceperis, ut optimus nobis rector praesiceretur: & tuam providentiam de nobis agnoscebamus, & in te amore incredibili accensi ferebamur. Ac nostra quidem erga amplitudinem tuam voluntas eadem futura est, eademque de tuis virtutibus opinio. Sed tu in quo spes nostrae sita sunt, cuius fiducia cuncti in tanto dolore aliquantulum acquiescimus: per Deum ipsum immortalem, qui haec facta & opera imprimis inuenerit, qui te merito voluit tanta potestate esse praeditum, ut istam tuam mentem tot sapientiae thesauris referatam, ad publici boni curam tota conferres: ne desere nos, eandemque adhibe auctoritatem & diligentiam, quam adhibuisti antea: ut similibus nobis praeses iustus, ac grauis, tuarumque imitator disciplinae de-

integro præponatur. Quod cum feceris, non magno tuo labore
 gratiam es consecuturus apud Deum gratiam, apud homines
 illud. Nos quidem qui tui totum sumus, & tuo nomini, famæ,
 honorisque præcipue dedisti: quantum erit in nobis, non sine
 minus huius tui tanti ac tam insignis beneficii prædicationem, ne-
 que nunc silentio tegi, neque apud posteros mutam esse. Vale.
 Carpentoracti, Prædicæ Nonas Iulij, M. D. XXXI.

VII

IAC. SADOLETUS EPISC. CARPENT.
 Antonio Prato, S. R. E. Cardinali S. P. D.

Quæta fuerit humanitas in excipiendo Paulo meo, cum is
 illatum ad te meis verbis venisset: quanta declaratio eius
 benevolentie, quam erga me susceptam habes, eo referente
 narrataque cognoui. Pro qua, quid ego tibi dicam? Habere
 me gratum tibi? habeo equidem. Sed quid istud est, tantis iam
 à te beneficiis acceptis? An me relaturum eam aliquando? Quis
 audeat hoc loqui? aut quis non intelligat, sicut ad solis lumen
 lychni igniculum, sic ad virtutem, ad amplitudinem, ad auto-
 ritatem tuam, meas omnes fortunas nullius esse momenti? Sed
 ne ego plane ingratus sim, si non agnoscam, & cui, & quantum
 debeam, audebo nimirum agere tibi gratias, atque eas quidem
 quantum possum maximas: te vehementer deprecans, ut tua illa
 preces atque eximia erga me humanitas, qua me tibi in per-
 petuum obtinixisti, hoc etiam addat ad reliqua plurima bene-
 ficia omni, aut meam hanc gratiarum actionem in bonam
 partem accipiat: meumque memorem, & gratum animum ap-
 probet, etiam si pares meæ voluntati effectus non sequantur. Id
 quod me à sapientia, & ab animi tui æquitate spero iam impe-
 trasse. Ego hoc tempore versor in opere omnium difficillimo,
 ut dicit Pauli epistolam interpreter ad Romanos. Cuius operis
 curam summi quoque librum conficissem (nam in tres libros tota
 illius commentatio est) forte iter hac habuit amplissimus vir
 Collega tuus Franciscus Turnonius, cognitaque meorum stu-
 diorum ratione, cum me multum ut perseverarem hortatus est,
 tunc illud petiit, ut simul atque hunc primum perficissem librum,
 ad eum statim mitterem: quod idem postea per literas non desti-
 tit pollicere. Id ego nunc feci: nulli, ipsum volumen, exami-
 nandum omnium doctorum iudicio, qui modo æquitatem ani-
 mi cum doctrina habeant coniunctam. Nam quod ad me atti-
 nes, paratus ad verum, sum, & probari, & reprehendi. Quæ etiã
 & præcipue si fuerit iusta, mihi futura est utilior: quando per il-
 lum

lam melior & consideratior fiam. Hæc ego ad te scripsi, magis
ne quid mearum rerum tibi esset ignotum, quam ut audeam po-
stulare ut hæc legas. Quæ etiam si non indigna, attamen inco-
moda sunt tuis grauissimis & maximis occupationibus. Mihi
salus, dignitas, amplitudo, ita est cordi, ut Deum optimum Ma-
quod ista omnia tibi tueatur, quotidieq; ad secundiores proce-
euentus, regere non desinam: quod sit virtuti, & bonis moribus
ac legibus, sanctaq; fidei Catholica, cum tua insigni laude, quo-
modo semper atque emolumento. Vale. Fride. Calend. Octob.
M.D.XXXII. Carpentoracii.

VIII.

IAC. SADO LETVS EPISC. CARP.

Antonio Prato S. R. E. Cardinali S. P. D.

CVM Lugduni fuisset, speciemque illam in te summi & pre-
cellentis viri, de quo tam multa absens audieram, ipseque
pluribus in rebus ita esse cognoueram, oculis mei presens fa-
cisset, fuissetque cum magna mea cum voluptate, nec minor
cum admiratione contemplatus: propterea quod voluptatem
mihî meus in te perpetuus amor, singularisq; obseruantia, ad-
miracionem verò sapientiæ & virtutis tuæ magnitudo afferere
possum tibi confirmare, post meum illinc discessum, memora-
tui semper mihî in animo ita versatam esse, ut non dies, neque
noctes, mea de te cogitatio, & cura aliquid conandi, quod pro
tuis plurimis erga me beneficiis gratus in te esse intelligeret, in
lo modo requiesceret. Et si enim superioribus temporibus tu mihi
quam destitisti de me bene mereri, tuamque ego in meis rebus
omnibus, quæ ope & auxilio tuo egerunt, beneuolentiam et
ga me, humanitatem, liberalitatem sum expertus: tamen hoc re-
cente factio, quo mihi dedisti preclarum apud Regem tui de me
iudicij testimonium: idemque desulisti, ac de optimi Regis vo-
luntate mihi es pollicitus: si Regem, & Regiam colere, & de-
ctari vellem, amplissima mihi fortune premia non defutura.
Hoc inquam tuo prestantissimo merito, quo nullum maius
tanto & tali viro ne optari quidem potest, ita sum ad omnem be-
nevolentiam & studium colendi tui ac venerandi nominis in-
tatus, ut ne si vitam quidem pro te effundam, vel partem partem
tuorum meritorum videam consecutus. Quamquam enim deus
est, quod ego amplitudinem tuam & colo, & diligo, omnique lo-
nore, atq; obseruantia prosequor, multisq; tuis erga me bene-
uolentiæ significationibus summè deuiatum me atq; obliga-
tum esse sentio: tum autem de grauitate, doctriâ, sapientiâque
tua ita existimo, ut nullum prope exemplum tale, l. o. minis terua
mole

molem maximarum tanta facilitate prudentiaq; moderantis,
 ne antiquis quidem temporibus putem exitisse: tamen illud de
 re iudicium commune mihi cum multis semper fuit. Hoc verò
 quod precipue ac proprie meum est, quo tibi sum tanta & tam
 insigni tua humanitate obstrictus, sic me & cepit, & incendit, ut
 propterea mihi necessitudo confitendum sit, neq; ad referendam ti-
 bi gratiam aliquas opes meas, neq; verò ad commemorandam
 verba vili suppetere. Et quoniam arbitror ad meum officium per-
 tinere, ut tibi respondeam, de eo, quod tu mecum locutus es: a-
 gamque quoquo modo possum tamen gratias. Quorum alteri
 tunc propter breuitatem temporis mihi non licuit: alterum nisi
 quam plura liceret sic facere ut debeo: de eo primum dicam, quod
 ad h. Claudium Regem pertinet: cui equidem sum toto animi mei
 studio addictus. Sed ut hanc vitam abijciam pacatam, atq; tranquil-
 lam, in quam ego veluti in portum, ex magnis ipse quoq; negotiis,
 & agitationibus, tanquam ex fluctibus me recepi: non casu neq; for-
 tuna, sed consilio certo, dataq; opera: nequaquam id videretur
 aut constantie mee, aut verioris vite utilitatibus conuenire. Non
 enim in opibus precipue, nec in diuitiis nostra posita bene agan-
 di ratio est: sed in eis magis studiis & actionibus, quae & pre-
 sentem nobis iucunditatem prebent, & futuram immortalita-
 tem pollicentur. Quod tu summus omnium & prudentissimus
 vir in te ipso facile potes recognoscere. Sed & si quieta vita haec,
 illi aliam vite difficulti & negotiosae preponenda multum est: ta-
 men cum incidant interdum tempora, ut officium ceteris re-
 bus sit antevertendum, nec possit aliter virtus & veritas rite con-
 sectari, nisi labor aliquis negotiumve suscipiatur: si quod eue-
 nit tempus eiusmodi, quo magna res aliqua Regis nostri, ma-
 gnae gloria ageretur, si modo ei ego muneri viderer esse ido-
 neus: si ea res cum fide & dignitate tractanda esset: in quo uti-
 que video errare & decipi communem vitam, quae veritas, &
 vanae getendarum rerum rationes, illis rectis & prudentibus a-
 ctionibus anteposit. Si talis, inquam, actio, ac tale offerretur
 tempus non denegarem Regi nostro profectò operam & fide-
 litatem meam. Neque enim id facerem, viderer mihi ab hoc iam
 suscipio genere vite desistere: id enim certe nunquam sum fa-
 cturus. Sed officio tantisper me iudicarem fungi, vnaq; alia in a-
 ctione ei Regi deseruirem, cui me omni honesta ratione, & pro-
 pter potentiam eius, & propter virtutem atque humanitatem
 esse subiectum decet. Sed neque hoc ut contingat, optandum
 mihi est. Cupio enim rationes & consilia omnia Regis ita faci-
 les curas habere, ut non sit opera aut industria cuiusquam ad-
 modum requirenda. Et tamen si contingeret, non tantam in me
 ingenij vim agnosco, ut non multos Rex habiturus sit, quam

ego sum, magis idoneos. Quamobrem hac tibi mente & ro-
 rate mea satis exposita, redeundum mihi ad id est, quod de-
 mnium longè difficillimum: quo pacto tibi agam gratias. Quo-
 si aut tua non tam ampla auctoritas, aut merita erga me meo-
 eria saltem forent, conarer aliquid profectò, & aliquam parte
 gratiæ exequi me posse considerem. Sed cum & amplitudo
 dignitatis, & benignitas in me tua omnem meam agendi lo-
 quendiq; facultatem longè superet: peto a te, vt meam amorem
 erga te, & fidem & pietatem, que nunquam posthac à tua mi-
 venerandi nominis assiduo cultu, incredibiliq; obseruantia
 futura est, pro aliqua parte gratiæ recipias. Quod si ea studi-
 quibus quotidie versor, aliquid fortè aliquando habebunt am-
 nitatis: dabo operam profectò, vt quantum tuum preclan-
 mum nomen meis ipsi scriptis multò plus luminis allec-
 sit, quam ipsi mea scripta, meum tamen de te, tuisq; prestanti-
 nis virtutibus iudicium apud posteros appareat. Quod non idem
 scribo, quod magnam tibi rem polliceri mihi videar: sed quoniam
 magnam meam erga te intelligas esse voluntatem. Vale. Ce-
 pentoracti, V. Idus Iulij, M. D. XXXIII.

IX.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARPENT. IO.
 anni Nicolao Apt. Iulie Episcopo S. P. D.

Vellem tantum dari mihi ad scribendum facultatis, vt ex-
 mere possem eam, quam concepi animo incredibilem
 titiam, postquam audivi tua, & ceterorum Episcoporum, qui
 istic sedes & domicilia habetis, opera, autore & principe amplis-
 simo legato, factum esse, vt diuinum illud Pauli epistolarum vo-
 lumen publicè explanaretur: vosque vnà cum aliis multis, &
 grantes studio sacrarum lectionum, in illud adiutorium con-
 niretis frequentes. Certè enim si Christianus sum, charamque
 imprimis habeo omnipotentis Dei gloriam (quemadmodum
 quidem habeo vita ipsa mea longè chariorem) hoc nomine ma-
 ximè letet necesse est. Non enim alia te magis illa illustratur, ne-
 que ipsius Dei maiestas, infinita que bonitas melius ostenditur,
 quam cum illius beneficia erga nos memorantur: plurima illa
 quidem passim & maxima, que omni humano generi ab eo tribu-
 ta sunt. Sed quod ad fidem Christi, & ad adoptionem nostram
 in genus summi Dei pertinet, qua nos tanquam filij in heredita-
 tem regni celestis vocati sumus, tale atque tantum, vt vix huma-
 na vlla cogitatione magnitudo illius beneficij possit concipi, cuius
 in vno Paulo sunt explicata mysteria: si vero legati sumus vni
 laudi fauco, eiusque dignitatem cupio esse quam amplissimam.

fieri profecto omni cum benevolentia facio: quid illo dignius?
 quia honori, nobilitati, nominique eius convenientius, quam au-
 ctorem esse tanti boni suis populis: suamque tantam & tam bene-
 ficam in omnibus hominibus ostendere voluntatem: ut quos patro-
 cinio regit, consilio gubernat, imperio & autoritate in pace &
 officio continet, eos etiam studeat non solum terrenis bonis, ve-
 rum etiam celestibus florentes sua opera fieri, ac beatos? Ma-
 gna ista laus, & principe magno digna. Hoc ille nimirum suo
 factio, hac providentia, hoc insigni præstantique beneficio pla-
 ne aperit animi sui naturæque magnificentiam: & dignissimū
 se demonstrat, in quem tam multa dona sunt ornamentaq; for-
 titate a Deo hominibusq; collata. Teverò, mi optime & iucun-
 dissime Nicolae, quibus efferam laudibus? cuperem de te o-
 mnia proficere quæ sentio. Noui tuam bonitatem, iustitiam, in-
 tegerentem, sensus tuos noui plenissimos pietatis, animū quoq;
 eripimus semper deditum & artibus & literis, quod sepe miratus
 sum. Atq; eo magis, quod te ex maximis curis & occupationibus,
 quibus distinebare, aliquid semper videbam furtipientem tem-
 poris, quod veteribus studiis impartires. Cuperem, inquam,
 hæc de te loqui, & enucleatius commemorare omnia. Sed vincit
 tua raris studium meum, neq; est nostra tuis laudibus facultas
 villo pacto par. Veruntamen etsi tu neq; nunc primum, nec vn-
 quam mediocriter, sed diu antè totus in optimis studiis fuisti: hoc
 tamen recente tuo facto, quod summi doctoris & præconis ma-
 gis Dei lectionem prouehere, atque illustrare pro tua parte co-
 nitus es, sic me tibi detinixisti, ut in veteri nostra mutuaq; bene-
 uolentia, meus in te amor quasi nouo igni inflammator fa-
 ctus esse videatur. Itaque cum te magis magisque quotidie amo-
 rem verò fratres illos nostros, qui tibi honore pares, me autem
 ipso omni dignitate superiores multo sunt, & colo nunc demum
 & veteros, quantum equidem possum, non quantum illi meriti
 fuerit qui tecum in tam præclari operis societate consenserunt:
 cui ea que se digna sunt & fouent, & sequeantur. Ex quibus ipsi
 quæcum in animo suo letitiæ ac veræ voluptatis, quantum a-
 pud homines bonæ existimationis comparatū sint, ipsa re, si
 petierint, experientur. Vrbi etiam isti Auentonenſi gra-
 tulari in qua si hæc vigere studia, & germinare incipient, tan-
 torum præclarior adiuta autoritate virorum: maximum illi ciui-
 tati non modò ornamentum, sed etiam commodum accessurū
 est. Appetitur enim animis ingenius, & altius quàm pro vulgi
 corpora sese attollentibus, via, qua non è terra se natos neque in
 terram verſos esse intelligant, sed cœli dominos sese & celestium
 rerum moueantur. Non in litibus conterant vires: sed ipsi ca-
 retorum litibus & controuersis apponant modum. Non igna-

ruis, & abiectis, & vilibus curis, sollicitudinibusque rerum
 opum terrenarum tantopere deprimantur: quae homines
 gunt sui obliuisci, & à seipso deficere, atque in turpem qua-
 dam & penè monstruosam degenerare naturam: sed celsi, &
 recti, ac veris diuitiis opibusque fidentes, incolumen statu
 retineant dignitatis suae. Atque haec ego confirmo hominum
 naturis & animis agnasci ex his literis, & ex hac tanti doctorum
 lectione preclara. Non de ieiuniis, nec de vigiliis, aut assidu-
 tate orandi, aut paupertate profitenda nunc loquor: haec enim
 quanquam sancta sunt, & coeleste praeuium promerentur: ta-
 men in alio quodam virtutis genere sunt spectanda. De illa mihi
 dico, quae posita in honoribus, referta diuitiis, in magnitudi-
 bus collocata, animum secum assert ad ista omnia longè plu-
 suis & propriis bonis, quam his, quae sunt fortuna dona con-
 dentem: quae in negotiis & conuentibus hominum, in aula
 in conuiujs, in omni sermone & familiaritate conuiuendi, in
 voluptatem & laticiam consecratur: ut à decore quodam suo
 & specie praestantis viri non discedat: plena illa semper gra-
 diae ac iucunditatis: nihil unquam ferè molestiae in se ac per-
 hationis admittens: cum hi, qui terrenis istis cupiditatibus im-
 piuntur, & omnia in pecunia posita putant, nunquam verè, nec
 ex animo letentur: sed habeant vitam sollicitudinibus, ser-
 pulis, auiditate, poenitentiaque perpetuò infestam. Ad haec
 tanta commoda, atque bona, quando inspirante summo Deo,
 maximi & clarissimi legati nostri sapientia ac liberalitate, vo-
 bis illius exemplum auctoritatemque sequentibus, aditus iam
 ista ciuitate patefactus est: & gratia à nobis Deo agenda sunt, &
 ipse multum seduloque orandus, ut nobis omnibus, quibus haec
 legati prouidentia ac benignitas vbertimos fructus verissimi
 honorum allatura est, felix & faustum hoc principium facere
 dignetur: ut bonis initiis meliores quotidie succedant exitus,
 & quae bene incepta sunt, studiosius perficiantur. Sperandum
 enim est, hoc egregio opere perfecto, & coelestis doctrinae le-
 ctione inducta ac confirmata, adiecturum animum eundem
 ipsum legatum ad hanc tollendam confusionem, quae in admi-
 strando iure nullum ferè iam vestigium veritati ac iustitiae re-
 liquum fecit: ut non sedandarum discordiarum causa, & ut in
 suum vnicuique tribuatur: sed maliciae, perfidiae, auariciaeque ex-
 ercenda gratia in forum atque usum adducta videatur. Ex qua
 magna cum clade detrimentoque multorum, neque hominum
 solum, verum etiam populorum, certum quoddam genus vnum
 depascitur, quod est ad aliorum consumendos labores praua
 iam consuetudine inueteratum. Hoc restat adhuc, hoc in ex-
 pectatione est, quod ab optimi praesidis prudentia ac virtute po-
 stule-

huius est muneris functio, & administratio reliqua: in
 qua tractanda, ordineque consurgenda, quantum illi laudis ab
 omnium sermonibus peruenturum & commendationis sit, ex
 finitimo provinciali exemplo possumus intelligere. Atque ego,
 qui amplissimi legati honorem & dignitatem præcipuè expeto,
 ipsi quoque incredibili amore obferantiaque complector, non
 solum quietum animum habiturus, donec eum videro hanc sibi es-
 sam suadem, hoc apud homines clarum & celebre nomen com-
 parare: præsertim cum si ipse tantæ adipiscendæ gloriæ occasio-
 nem prætermisit, alius qui successerit (ita enim credibile est)
 libenter eam sit arrepturus. Quid ergo est? non omnes omnia fa-
 cietus, ut is, quem maximè amamus, hac potissimum fama, hoc
 honore potiarur? qui nostra omnia ad eum colendum contuli-
 mus, non hoc illi imprimis proponemus, in quo ipse suscipiendo
 suam longè adaugeat dignitatem, in ore omnium & laudibus
 cum admiratione veretur, illustre testimonium præbeat suæ exi-
 miæ virtutis & bonitatis, memoriam nominis sui cum æterna be-
 nivolentia cunctorum in omnium animis relinquar? Quid ipse
 ferreæ alium potius, quàm se, in huius boni possessionem acce-
 dere? petetur tantum ingenium, tanta nobilitas, tanta virtus, a-
 hos sibi occupare hanc gloriam? & in tam præclara actione, quâ
 ipse tenuerit maiores sese illo, & animi præstantioris ostendere?
 Non est ita existimandum. Equidem quod ad me attinet, cum il-
 lum conuenero, omnibus precibus obrestationibusque adnitur,
 ut se ipse det ad hanc curam, sua nobilitate prudentiaque digni-
 fimum. Ceterum tu optime Nicolae, qui cum illo assiduus es,
 cuius illi fide & opera plurimum vitur, & amoris integritati que
 maxime credit, (in quo quidem nil fallitur) enterè quæso, con-
 tencle, elabora, ut communem patronum nostrum, ad cætera
 plurima maximaque ornamenta, quib. a Deo insignis factus est,
 huius quoque facti clarissimi & præstantissimi, gloria videamus
 participet. Sed ego fortasse verbosior sum, quam opus sit. Id tu
 multaque velim, & sic existimes, ab initio tantum voluisse
 gratulari, cum gaudium, quod ex lectione Paulina in honorè pu-
 blicè adiecta conceperam, continere non possem. Postea verò
 ad illa hæc scribenda amore, quo legatum, & hoc se simul popu-
 los prosequor, fuisse prouectum. In quo si quid à me peccatum
 est, hæc est humanitatis, & erga me beneuolentia, in bonam par-
 tem accipere, atque errori meo veniam dare. Ego in te amando
 colendoque augebo potius semper, quàm vnquam dimi-
 nuam studium meum. Vale, & nos, quod facis,
 dilige. Carpentor. VII. Cal. Iul.

M.D.XXXI.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARPENT.

Franc. Turnonio S. R. E. Cardinali, S. P. D.

Dives est, quod ego & amore incensus tuarum clarissimarum virtutum, & magnis tuis beneficiis obligatus, toto tibi animo fui deditus: tuamque amplitudinem omnibus meis officiis commendam mihi proposui. Sed hanc meam voluntatem quo minus tibi adhuc per literas declararem, id causa fuit: quod sperans aliquando congressi tecum, & coram tibi animum meum perscrutari: referebam me ad id tempus, quo presens presentis tibi agerem pro tuis erga me beneficiis gratias, & totum me in potestatem tuam tradidit. Sed cum hoc longius iam fieret, multaeque me causae & difficultates quotidie detinerent, quominus in ista loca & ad summi Regis conspectum, sicut constitueram, accedere possem: statui non esse amplius differendas has literas. Quae si non totam vim amoris in te mei, quae per magna est, tibi explicarent: nonnulla tamen me liberarent culpa: quae vereor ut in me suscepta sit. Feci enim certe, quod facere non debebam: nimis sero, quo animo sum erga te, tibi significauerim: commissaque ut parum grati & benevoli hominis officio videar functus. In quo oro te, & quae tua est humanitas, vehementer rogo, mihi te ignoscas, neue id negligentiae meae, aut obliuioni tuorum erga me meritorum, sed inani potius spei & cupiditati visendi & alloquendi tui attribuendum putes. Quod cum confidam me a te pro tua naturae benignitate iam impetrasse: accedam ad reliqua, quae mihi scribenti in his literis proposita sunt. Primum, ut tibi de tua amplificatione dignitatis gratuler: deinde, ut pro acceptis beneficiis gratias agam. Gratuler igitur tibi, & valde gratulor, quod istum gradum honoris amplissimi ita esse consecutus, ut non laus tua in illo honore posita, sed fortuna virtutem tuam secuta esse videatur. Nec vero vlla est verior, & magis te digna gratulatio, quam quod tu is homo es, eis ingenij, virtutis, nobilitatis, prudentiae ornamentis praeditus, ut nullus sit tantus honor, qui tibi non ita debitus sit, ut tamen dignitati tuae par esse non queat. Sed ut haec mittam, quae hoc etiam maiora in te ac praestantiora existunt, quod omnis doctrina, & omnium artium optimarum comitatu ac scientia sunt instructa: illud in tua natura praclarum asque magnificum, quod opes, & gratiam, & auctoritatem tuam, quae magna est, omnibus semper bonis vis esse adiumento atque praesidio: quamquam id hominum laude, aut quibus tandem honorum insignibus potest compensari? Equidem de tuo honore ita sentio, ut eo omnes bonos magis quam te ipsum

lari potest oportere. Siquidem illi fructus veriores liberali-
tati tuae tibi in eo proposito esse sciunt: tibi honori plus splen-
dore affert, quam ipse honos tibi. Sed de his, quae longiorem
multo postulant orationem, tantum in praesentia dictum sit. Il-
li, quod mei privati in te est officij, ingenue aperteque confite-
or, me tibi maximo tuo merito valde esse obligatum. Recor-
dor enim cum ego essem absens, ac hominum linguosissimum
sevolentissimum iniuria meae fortuna in graue iudiciorum
discrimen esset vocate: te ita suscepisse meas partes & fauendo
& iudicando, & praesens ipse meam causam commendando, ut
nullum priorum officium praetermiseris, quod homini amico a
patrono amplissimo posset tribui. Idque neque tu rogatus à me,
neque illa mecum familiaritate coniunctus: ut eo plus benefi-
cium tuum, & naturae tuae bonitas sua sponte propensa ad me be-
neficio apparet. Quae si studia voluntatis tuae erga me,
aut in memoria mea perpetuo non haerent, aut à me minoris
curam dignum est estimarentur, hominem ipse me non putarem.
Sua autem rursus illis à me referri arbitratur posse meritam gra-
tiam: nimis ample ipse de me, & de meis facultatibus extulimam.
Quae cum ita sint, & cum tua beneficia in me amplissima, e-
go natura certe & voluntate gratissimus, opibus & fortuna tenuior
sum, quam ut possit à me tuis benefactis & meritis officium par-
tem merito à te, ut qua liberalitatis animique praesentia, me ti-
bi ab initio deuincere voluistis: eadem nunc & bonitate, & libera-
litate, animam meam flagrantem desiderio satisfaciendi tibi,
gratiamque referendi, pro relata gratia accipias: meque tuum
recomi & in tuorum numero impium habeas. Ego enim tibi
pollicor ac spondeo, si eandem tu mihi benevolentiam beni-
guitateque praestiteris, quam ab initio ostendisti, meque se-
mel susceptum in clientela perpetuo complexus fueris, datum
me operam, ut ne te huius de me iudicij, & tuae amicitiae erga me
voluntatis poeniteat. Vale. Carpentoracii.

XI.

IAC. SADOLETUS EPISC. CARPENT.

Franc. Turnonio S. R. E. Cardinali, S. P. D.

CVATERSIMAS tuas accepi literas, quas Lugduno in Italia.
Proposuit ad me dedisti: librumque Budaei nostri cum his v-
na, cum ipsum mihi per se gratum, tum etiam gratiorem, quod
reuehor ad te. Quamquam ne id ipsum quidem tati, quam quod
illu modo, & cum illa diligentia veniebat. Dedisti enim mihi a-
merito in me tui insignis testimonium, cum tantam curam suscep-
isti, ut operatum illud donum ad me perferretur. De quo tibi hoc

I s confite-

confirmo, duplicem me cepisse voluptatem, & quod materia digna est eruditae aures, & quod Regis nostri nomen talibus iam scriptis celebrari gaudeo. Budaeus vellem genere ipso orationis aliquanto esset lenior. Summum quidem illius ingenium, & incredibilem doctrinam, tum autem coniunctam his tot ornamentis innocentiam vitam, & probitatem, & dilexi semper, & admiratus sum. Sed mihi humanissime Turmoni, qui tam repente nobis te eripuisti, quaeso ad quod tempus te expectaturi sumus: omnino puto magnis te de rebus esse fuisse missum: tamen numeribus multa circumferuntur, quibus ego neque omnino fidem habeo, neque proflus derogo. Verum alia sunt, quae magis puto ad me pertinere: virgo enim dies & noctes opus illud, cuius tu partem in manibus habes: a qua te lectione abduci laboribus itinerum ac legationis, & plane suspicor, & parum tamen te iacturam in eo facere duco. Tuus mihi honos, & tua dignitas cordi est: atque ut legatione prospere feliciterque perfuncta, quod tamen ipsum cum Christiana fidei & Reipublicae commodo coniunctum sit: cum omnium laude & gratia ad tuos te, & ad nos, qui maxime sumus tui, primo quoque tempore recipias. Vale, & nos, quod facis, ama. Carpent. XII. Calend. Febr. M.D.XXXIII.

XII.

IACOB. SADOLET. EPISC. CARPENT.

Antonio Puccio Cardinali S. P. D.

CVm cognovissem ex literis meorum, Laurentium Puccinum patrum tuum, virum amplissima dignitate & omni virtutis gloria florentem, cessasse à rebus humanis, & in eius locum esse successum, qui eundem, quem ille, honoris & auctoritatis gradum obtineres: sanè & dolui animo vehementer, & latus sum. Nam & illius amissi, quem in parentis loco semper habuissem, desiderio commovebar: & tuae amplificatione dignitatis mirum in modum gaudebam. Qua in disceptatione doloris atque laticitiae aliquandiu cum fuisset: rationibus utrinque perpenis atque examinatis, tandem iudicavi equius esse multò, tibi & dignitati tuae gratulari, quam illius obitum decessionemque lugere: praesertim cum hoc à me erga te officium amicitiae veteris nostrae requiratur: illi autem nihil omnino mali contigerit, quod sit luctu & lamentatione dignum. Nam si vitam illam cogitamus beatam & immortalem, quae in caelo his qui cum fide & pietate hic vixerunt, post mortem à Deo est proposita: nihil omnino earum ferò, quibus illa comparatur, praetermisit Laurentius. Mitto nunc bonitatem, mitto liberalitatem, mitto innumerabiles ab eo, & prope infinitos assidue pro Republica susceptos labores, humanita-

tem etiam, facilitatemq; prætermitto, qua ille ad se aduentibus, & ipsius ope ac consilio uti volentibus, expositus semper fuit. Quod illa vel pietate & religione potuit esse illustrius, qua ipse erga Deum illius honoris studio incensus ferebatur: vel charitate, qua erga homines: cum nec monere errantes, nec erigere lapsos, nec solari desperantes vilo vnquam tēpore desisteret: omniaque ecclesie honos apud omnes, & autoritas magna haberetur. Quod si illa etiam spectantur, qua in hac vita nobis, qui superstiti res ad huc sumus, alleuamenta doloris sunt: nullius vnquam notam nec clarius, nec frequentius, quam Laurentij toto orbe retinamur perueniatum est. Ille curia regebat, ille & ciuib. & exteris hominibus præferebat sapientia suæ: erga pauperes comis, potentibus non inferens, bonis omnibus fautor: nulli vnquam acerbus, maximis porro Pontificibus & consilio semper, & opera, & omni fide erga amore coniunctus & consentiens. Itaq; non dubito, quin illustrata vrbis, & ista curia talis viri tam benefici, & tam salutari, morte sibi tota squallens & penè ornamentis omnibus spoliata esse videatur. Ego verd, in quem plurima illius beneficia extiterant, qui me in filij loco dilexerat, in quo ego patriam mihi sinceram & venerationem constitutam habebam, facere equidem non possum, quin graui & intolerando moerore vergeat. Sed tamen magnum mihi affert solatium, quod intueor te, quem tanto amore semper sum complexus, cuius patrii tui virtutes egregie imitatus es, eiusdem factum esse honorum & dignitatis lauream. Quod & ex animo lætor, & tibi & generi tuo Reique populi Christianæ bene id ac feliciter euenire cupio. Videor enim sperare debere, te talem patriæ & amicis futurum, ut eximias virtutes tuas ingenij, integritatis, doctrinæ, cum magno tuo commodo Christiana imprimis religio experiatur: nosque, quos tui amici sumus, tuorum ornamentorum, & laudum participes etiam sumus. Ego quod ad me attinet, quem amorem & obsequantiam perpetuo erga te habui, & aucturus etiam magis, & conseruaturus sum, sicut & mea natura, & tua precibus dignitas virtusque postulat: tu ut me ope & patrocinio tuo in vltis veniat, defendas ac tuare, magno opere te rogo. Vale. Carpent.

XIII.

IAC. SADOL. EPISC. CARPENT.
Ioan. Lethoringio Cardinali S. P. D.

Ex quo tempore primùm Romæ te cognoui, tecumq; aliquoties locutus, perspexi planè & virtutem tuam, & humanitatē
non

non inferiorem esse, neque nobilitate generis neque fortuna: a-
 maii semper te plurimum, amplitudinemque tuam singulari ob-
 seruantia sum profectus. Sed non contigit mihi ante hoc tem-
 pus, vt redigerem tibi in memoriam illa initia nostrae familiar-
 tatis, quod vtrique nostrum & locorum distinctio, & occupa-
 tionum ac negociorū dissimilitudo, alias curas artulit. Et tamen
 non dubito, quin sicut mihi hæsit in animo perpetua recordatio
 tui, cum insigni benevolentia coniuncta: ita & tu aliquod velli-
 gium etiam nunc tuæ erga me pristinae voluntatis retineas. Hoc
 si ita est, quod confido esse, tua animi nobilitate & ingenuitate
 fretus: peto a te, vt has literas eo animo legas, quo legendæ sunt
 ab homine amplissimo simul atque humanissimo, hominis ama-
 tissimi ac deditissimi literæ. Paulus Sadoletus adolescens erudi-
 tus sanè quam liberaliter, mei qui fratris filius à me in filij loco
 diligitur, isthuc profectus est & visendæ aulae Regiæ, & Regis i-
 plius meis quoque verbis conueniendi ac venerandi causa. Et e-
 go dedi in mandatis, vt ad te adiret potissimum, tuaque imprimis
 gratia atque autoritate vteretur. Eum igitur tuæ fidei, humani-
 tati que commendo: primum, vt eum ipse comiter excipias, dein-
 de si ita opus esse cognoueris, vt præbeas illi faciles ad summum
 Regem aditus: Quanquam hoc fortassis per alios poterit conse-
 qui, veruntamen omnis tua amoris erga me significatio, magnus
 mihi honori poterit esse: quam ego abs te vehementer mediis si-
 dius expeto: nec tam vt apud cæteros honestus, quam vt tibi ipsi
 charus esse intelligat. Summa enim mihi futurum est voluptati,
 si intellexero, à tali viro, tantis ornato & ingenij & fortunæ bo-
 nis, eodemque in omni dignitate principe, studium atque obser-
 uantiam meam erga se parui non aestimari. Quæ etsi per se non
 valde expetenda sit, propter tenuitatem videlicet fortunæ nostræ,
 tamen quoniam nos ex eo genere hominum sumus, qui nunquã
 amicis solent esse dedecori: susceptamque semel amicitia & ne-
 cessitudinis fidem summa cum religione retinemus, poterit tua
 quandoque amplitudo aliquantum etiam de me sibi polliceri,
 qui eo animo sum, vt & nobilitati tuæ honorem, & virtutibus
 laudem, & dignitati cultum, & humanitati ac benevolentia er-
 ga me gratiam semper sum habiturus. Tu si hanc meam volunta-
 tem gratam tibi esse acceptamque ostenderit, libenterque mihi
 aliquod tui amoris impartueris testimonium: & studium meum
 augebis colendi perpetuò atque obseruandi tui, & hoc di-
 gnum ipso tuo genere, & maiorum tuorum, ac tua
 virtute efficies. Vale. Carpentor-
 racti.

XIV.

JACOBI SADOLET. EPISCOPI CARPENT.
Joan. Lotberingio Cardinali, S. P. D.

Non me fefellit, non minus esse in te humanitatis, quam nobilitatis. Præclara omnino ingenia, quæ hanc laudem consequantur, ut non plus pariantur in se ornamentorum & dignitatis a fortuna esse, quam a virtute: idque ego in te satis antea noveram. Sed tamen Paulus ad nos reuersus, ea mihi de te narrauit, hisque verbis animi tui egregias virtutes atque laudes edidit, ut ad summam meam tuæ liberalitatis & humanitatis opinionem addi iam nihil posse videatur. Equidem quoddam me laboraturus esses in memoria, quod Paulo ipsi nullo loco defuissent, & speravi antea, & nunc re expertus sum. Sed quoddam tamen fuisse, tamque amanter id esses facturus, vicit in hoc (ut verum fatear) tua excellens bonitas expectationem meam. Itaque quomodo tibi agam gratias nescio: cuperem equidem referre & dignas, & debitas. Sed hoc etiam fuerit præstantis animi tui, scire peremeret de altero, quantum tibi reddi non possit. Ego vero non sum fortunatus, neque opum præmiis & honoribus, quam ista commate natura, & significatione amoris sic obligor, ut nullum firmiter ad me deuinciendum potentius. Quo quando iam tibi ita obstrictus sum, ut solui eo amplius nec possim, nec velim: sic te de me existimare, nullius tibi animum, nullius studium, nullius obseruantiam aequè esse paratam, ut meam. Et quoniam tu gratia referenda nihil tibi possum de me polliceri, quod copiam & opum sit, quibus tu pro tua & maiorum tuorum amplitudine ac dignitate honestissimè abundas, ego minus etiam quam mediocribus contentus viuo: id quod in me est, quoque sicut viti magni, & præcellentes, ab amicis tenuioribus contentus esse polliceor tibi & recipio, si mea digna fuerint studia quorum testimonio virtuti honos habeatur, gratiam me tibi aliquam in illis, & veri amici fidem operamque nauaturum. Paruum hoc quidem, & cuius penè me pudeat. Sed tu qua magnitudine animi nostram spem de te tuis officiis superasti, eadem summam in nobis voluntatem referenda gratiæ pro relata gratia accipies. Vale patrone noster, & nos tui studiosissimos tuo patrocinio semper tuere. Carpent. XVII. Calend. Septemb. M. D. XXXII.

IAC.

XV.

IAC. SADOL. EPISC. CARPENT.

Ioan. Lothoringio S. R. E. Cardinali. S. P. D.

IN meo à vobis digressu, nescio quo pacto imago omnium vestrum, summiq; imprimis Regis, atque tua nō solum me discedentem prosecuta est, sed vsque adhuc in animo meo permansit ac, vt se habet res, etiam permanens videretur. Habet enim illa in me familiare sibi iam domicilium. Quod profectò euenit magnitudine quadam amoris, quo erga vos incensus sum. Iam dudum hoc quidem: etenim factū diu est, quod mea & studia, & officia ad vtrunq; vestrum colendum contuli. Sed mea hæc voluntas etiam confirmatior facta est, posteaquam ego sum cum ambobus vobis collocutus. Quo in congressu non tam potestas & amplitudo vestra, quæ quamquam permagna est, alios tamen & habuit pares aliquando, & habitura est: quam humanitas quæ illi amplitudini maximo est ornamento, & in qua vos singulares esse contenditis, fecit, vt vos ego præcipue & colam & admirem. Itaque nil mirum, si vobis & amore, & obseruantia sum addictus: quorum alterum virtuti vestre iure ac merito debetur, alterum potestati. Sed ego hæc cogitans, cum animi mei studium & beniuolentiam vobis declarare cuperem, vel potius ab amore ipso cogerer: ad Regem quidem non sum ausus, neque sane conueniebat: ad te vero, cuius mihi comitas magis est in promptu, has dedi literas: nihil aliud postulans, nisi te illis interpretibus, quando coram non licet, & salutare, & venerari, & tibi memetipsum in memoriam redigere: petereque à te, vt me in numero tuorum habere pergas. Hoc cum mihi optatissimum esset, tum virtutis proprium, & humanitatis, & nobilitatis imprimis tuæ. Vale. Carpentoracti, V. Idus Iulij, M. D. XXXIII.

XVI.

IACOB. SADOLET. EPISC. CARPENT.

Ioan. Lothoringio Cardinali, S. P. D.

ET si cæ sunt curæ & occupationes tuæ in hoc tempore vt magis tu votis precibusque nostris apud Deum adiuuandus, quam literis interpellandus esse videaris: propterea quod hæc de pace actio, præclaraque tractatio, tota tuæ fidei diligentique permilla, in alias cogitationes minimè deriuanda est. Tamen cum venires mihi in mentem, te eum esse, qui summam nobilitatem tuam, quam à maioribus accepisti, virtute etiam & huma-

humanitate tua feceris ampliore: ingenij autem tui magnitudinem non solum, qua tu obire simul multa, & conficere paratus es: non peravi molestum tibi me facturum, si cum hominem tibi commendassetem, quem imprimis dignum tua benevolentia esse existor. Florentius Volusenus, natione Scotus, elegantiam orationis, & literis Latinissimus, de quo homine sanè agendum paucis recum est, quippe, qui tibi probè norus sit, & tuæ bonitatis operæ subsidio, literarum studiis Lutetia aliquantum tempus operam dedit. Is cum superioribus mensibus vrbs Romæ visitanda studio flagrans, de tua voluntate cum collega tuo Ioanne Bellio, viro ornatissimo, in viam se dedisset, atque Auenionem vsque esset peruectus: ibi aduersa valetudine, & inopia rerum necessariorum subsistere est compulsus: pauloque post ad me se contulit: quem ego, quanquam pertenuis, & magnis rei familiaris difficultatibus affectus, iucundè tamen, comiterque recepi, cognitoque mox hominis ingenio, & natura ingenia liberalique perfecta, etiam in honore deinde habui. Etenim nihil est quod agam libentius, quam ut opituler, quo ad possum, doctis viris & eorum animos ita sustentem, ut ne eos studium suum in optimis artibus posuisse vnquam peniteat. Quod si mea huic voluntati fortuna benignius esset suffragata, nemo me opinor, illam vel laudem, vel voluptatem bene de bonis promerendi, studio suis appetisset. Nunc in hoc mea vita statu, qui, cum multis externis rebus deficitur, eas tamen habet in ista sanam iucunditates, ut mea maximè fortuna contentus vitam. Inveniam tamen illud me angit, quod non possum quemadmodum quidem cuperè, bonis & doctis hominibus prodesse. Quod necesse est tibi scribo, ut tu, qui potes, & qui hanc liberalitatis ac benevolentie laudem libentissimè soles usurpare, gaudeas isto meo excellenti bono, hocque ita statuas, quod præclare intelligas, Nihil esse beatius, quam habere bene de multis promerendi facultatem, cum istiusmodi natura, & magnitudine animi, & nobilitate coniunctam. Sed ut eò redeam vnde diverti, Horatius mecum nunc Carpentoracii est, maximoque animo, & incredibili assiduitate optimis literis, præsertimque Philosophiæ operam: mihi que in quotidiana consuetudine admodum iucundus & gratus est. Te porò dominum & patronum suam prædicat ipse, ac proficitur: inque ea parte semper futurus est, quancumque tu iussis. Eum ego tuæ fidei, bonitati, liberalitatisque commendo: & abs te vehementer peto, ut quando ipse non minus hic studia doctrinæ persequitur, quam si Lutetiæ civitatis pro tua præstanti liberalique natura, eam mercedem suam illi saluam abs te esse, quam iam pridem constituisti. Hoc cum tua amplitudine, generis que tui, ac virtutis gloria maximè di-

mè dignum est, tum mihi certè facturus es gratissimum: quia te observantia, qua ceppi, te assidue prosequor: amoremque meum semel erga te, optimo quidem iure susceptum, fidelissimè conseruo. Deumque immortalem supplicem oro, ut cum tibi salutem perpetuamque incolumitatem, tum fructum & laudem benè confecti istius muneris, in quo honorificentissimè & summa omnium cum expectatione versaris, præbeat & largiatur: ut tua ope, prudentia, labore, autoritate conciliata pax, nos non solum in otio, & tranquillitate constituat: sed ab his periculis, quæ mihi videntur multa & gravis impendere, reddat tutos. Vale. 1536.

XVII.

IAC. SADOLETIVS EPISC. CARR.

N. Acremontio S. R. E. Cardinali S. P. D.

PAULVS meus, qui istuc ad salutandum maximum istum Regem meo iussu accesserat, in reditu suo ad nos, de tua virtute, prudentia, autoritate multa mihi narrauit: illudque addidit, singulari tuam quandam erga se & eximiam humanitatem in omnibus rebus se expertum fuisse: prætereaque cognouisse pluribus signis atque iudiciis me ipsum quoque tibi esse cordi: præratamque esse, si quid incidat ut opus sit, & operam mihi & beneuolentiam tuam. Quæ ego ita accipio, ut ad agendas tibi meritas gratias, animi quidem multum, facultatis autem parum habere mihi videat. Talis enim viri neque testimonio ornatus quicquam, neque amicitia fieri potest oprabilius. Sed ego, etiam tuam amplificatio dignitatis in ea incidit tempora, quibus ego ab vrbe abfui: nominis tamen tui studio quodam etiam antea tenebat, quod non pauca de te, & de virtutibus tuis audieram, quæ nunc quidem apud me expressiora facta sunt, postquam tua hæc recentè humanitate, tanquam quodam adhibito lumine, apertius nobis sunt demonstrata. Ac quod ad gratulandum tuæ dignitati pertinet: non te arbitror dubitare, quin mihi sit honos tuus charissimus, & amplitudo præcipuè grata: cum tu præferam ipsam ipsam dignitatem meritis antè sis, quam obtinueris. In quo magis gratulandum mihi videtur, quod tu non minus splendens ipse honori afferas, quam honos tibi. Sed tamen spectatam virtutem his etiam insigniri fortuna ornamentis optandum est: quod ego in aliis facio & semper feci magis, quam in me ipso. Nam cum cæteris qui benè essent meriti, omnia honorum insignia semper optauerim, mihi hanc delegi & fortunarum & vite mediocritatem, in qua beata præcipuè vita consistit, atque hoc animo ac iudicio ex vrbe Roma egressus, tanquam è magno mari, in hunc exiguum quidem, sed tamen tutum & tranquillum portum,

potum, me contuli: in quo sic viuo contentus, nullius fortunam ut antepoſitam meam. Quamquam hoc fortalle humilis animi ſit, illud ampli & magni, virtutem æquare honoribus, quod in te factum eſſe mihi ſumma voluptati eſt. Quare & honori tuo gratulor, & voluntati erga me maximas gratias ago: tibi viciffim pollicens, ſi quid acciderit, in quo mea tibi obleruantia & opera alieni poſſe eſſe voluptati, (nam commodo, aut ornamento, nec enim dicere) me ſic amore, & ſtudio, & vigilantia eſſe enixurum, ut tibi facile pateat, te in homines non ingratos tua & officia & benevolentia indicia contuliſſe. Vale. Carpentoracti, XVII. Calend. Septemb. M. D. XXXII.

XVIII.

IAC. SADOLETVS EPISC. CARP.
Auguſt. Triuulſio Cardinali S. P. D.

Quamquam tu paulò antè à nobis diſceſſiſti: tamen ne viſum humaniſſime Triuulſi, ni iam pridem mihi factum eſſe videar, cum te non vidi neque tecum colloctus ſum. Ita ſum capus tua iſta preſtanti humanitate, ſuauiſſimisque ſermonibus: qui inter nos tales extiterunt, quales amantium inter ſe, & benevolentium eſſe ſolent, familiaritate dulces, ſimplicitate periti. In quibus ego & animi tui erga me perſepei plenam amiſſimam voluntatis, & tu de meo perſuaſiſſimus eſſe poſui. Sed tu nimium celer, ſubitusque diſceſſus, non mediocrem mihi deſiderium tui reliquit: habui tamen in memoria, quoruſque proſiſcenti facturum me receperam, dediſſe ad ſummum Pontificem literas, tuum hac tranſitum illi declarantes, & quantum tu in omnibus ſermonibus conſiliis que rerum aut geſtationum, aut gerendatum animo & cura mihi excubare viſus eſſet, quo ipſius dignitas, & ſedis Apoſtolicæ autoritas per te ſemper ſua incolumisq; maneret. In quo debirum tibi tribui apud eum virtutis, & humanitatis, & prudentiaſque teſtimonium. Hoc cum à me ira factum ſit, ſcripſerimque præterea non pauca ad huius ſuam provinciam pertinentia: tuar nunc partes ſunt, certiorum eum facere per literas, quid tibi de omnibus hiſce rebus videatur, ut ſi fieri poteſt, tua autoritate ad noſtros ſcribendi rogandique labores accedente, maior ab illis habeatur horum locorum & populorum ratio, quam adhuc quidem habita eſt: & verè ſe cogitare volumus, habenda etiam eſt. Siue enim ſalutæ ſalutæ res fuerint, quod opto equidem ut ita ſit, & Deum immortalem ſupplex precor, magnum ſacerdotalis famæ & dignitatis in hiſ regionibus eſt ornamentum: ſiue illa excidio calamitateque propinquæ, quod magis formido horreoque, hic

portas

portus fortunis omnium futurus est tutissimus. Sed ego impro-
dientia labor, qui hæc te admoneam, cui non minus nota sunt
quam mihi. Quamobrem de his hæcenus. Illud silentio non
præteribo, quod me meus erga te amor animo & lingua v'surpans
sæpè cogit, me tuum esse cum omnibus meis, atque ita tuum, ut
qui te ex animo magis diligit, quam ego & diligo, & omni cultu
obferuantiaque complector, habeas profectò neminem. Val.
Carpentoraëti, VI. Idus Nouemb. M. CCCC. XXXI.

XIX.

IAC. SADO LETVS EPISC. CARP.

August. Triuulzio Cardinali. S. P. D.

ACCERI litteras tuas, quas ex Vrbe ad me dedisti: in quibus
recognoui animum tuum pristinum propensum in rem
dignitatem ecclesiasticam: tuamque erga me plenam amicitiam
studij voluntatem: pro qua tibi me vehementer obstrictum esse
sentio. Sed accidit mihi per incommode, ut molestissimo morbo
impediret, quominus, quod maximè cupiebam, crebrius ad
te scriberem. Nihil enim fieri potest amore in te meo, & volun-
tate tecum per litteras quasi colloquendi, ardentius. Quo è morbo
si emerisero, nullum à me officium beneuolentissimi homi-
nis requires. Nunc ut se res habet, quamquam spem propinquam
optatæ salutis iam habeamus: sumus tamen admodum imbecilli.
Quòd cum summo Pontifice diligenter egeris, populosque
li hocce commendaris, qui etiam sua sponte plurimum debent
esse commendati, pertinuit hoc ad fidem quoque tuam, & ad au-
thentissimam hominis auctoritatem: quæ tum maximè gravis est, cum
utilitati publicæ suffragatur: in qua quod te video & animo
cogitatione esse intentum, maiorem in modum tibi gratulor.
Vera enim est laus, & meo quidem iudicio omnium maxima
dignitas qua quis plurimum potest, & sapientiam qua est præ-
ditus, ad alienum commodum potissimum, & ad utilitatem Re-
pub. conferre. In qua procuranda eum & mihi, & cunctis qui
commune bonum contendunt, præposita sit & opera & pruden-
tia tua: iure & tu magnus, & nos qui tua amicitia fruimur, ho-
rentes per te, atque honesti sumus. Sed quid in his locis narra-
gatur, quod quidem cognitione dignum sit, quoniam & legi-
tus missus est dedita opera, qui Pontificem de omnibus rebus
edoccat, & idem meas litteras meaque mandata ad te perculit.
modo isthuc peruenit, nunc non est commemorare necesse. Illud
tibi non dubium esse volo: in omnibus quæ gerentur, quæ
que contingunt, tam publicis, quam priuatis meis & propriis
me semper in tua fide, patrocinio, beneuolentia, autoritate
plurimum

plurimum esse presidij atque opis mihi constitutum arbitrari.
Vale. III. Nonas Martias, M. D. XXXII. Carpentoracii.

XX.

IAC. SADOLETUS EPISC. CARPENT.
August. Triulvio S. R. E. Cardinali S. P. D.

Nisi mihi accedere potest tua erga me benevolentia gratias, quae quidem quotidie magis apparet exiis, quae mea caelo dicit, aut facis. In quibus est patrocinium hominis amplissimum, atque omni honore laeque dignissimi mihi peroptatum est: amor tamen tuus multo est iucundior. Sed quod ad postulata illa attinet, quorum tu exemplum mihi mittendum curasti, res mihi ipsa iam pridem fuerat nota. Nam & ille qui illas res petebat, diu ante mecum communicauerat: egoq; illi vehemens dissuasor fueram: non minus hercule quietis & vilitatis ipsius, quam publici boni causa. Videbam enim, id quod eerte contigisset, si haec oppida permutasset Pontifex, non sine magno tumultu rem futuram. Sed est minime illius hominis consilia mihi probabantur: tamen quod cogitationes suas commiserat mihi, idemq; imprimis habuerat: cuiusdam religionis officij impediri me arbitrabar, quo illi minus obstarem. Atque ita etiam vincto interpretor: neq; existimo posse me fide integra quippiam sollicitus eum moliri, aut foribere. Illud mihi quidem nouum & mirabile vilius est, eum ipsum Regem, qui illum hominem alieno beneficio ornare conabatur: suis & maiorum suorum beneficiis, quae ab regia liberalitate iam diu erant profecta, eum spoliasse, & praeuulsi. Scito enim duo vel praecipua oppida fuisse illi adempta, & ad Regiam ditionem reuocata, quae ipse & maiores sui tenuerunt. Quamquam haec lex non illi soli proposita est, sed omnibus ad quos quoquo modo Regum beneficia eiusmodi his ducentis annis pertinerant: ut cogantur cuncta restituere, & quicquid illud est, quod ius aut nomen obtineat oppidi, id remittere regi. Quod vnum hactenus tentatum sit, neq; transeat ad sacerdotes. Quod si acciderit, non mirabor, quando qui istuc regnant, nomen fortunasq; sacerdotum omnibus modis dilacerandas praebent. Qui enim sancti apud ceteros, & venerabiles esse possunt, si a turribus suis sic despiciuntur? Quod repugnantiam epistoliarum mearum idemq; testimonij, quod ego vnius hominis reprehensionis primam, deinde laudi praebui, excusaris apud summum Pontificem, veramque rationem in excusando adiunxeris: non dici poterit, quam mihi feceris gratum. Nec in eo tamen humanitate solam & benevolentiam erga me vides, sed summa etiam & singu-

Iari sapientia. Nam aut necesse est, si hæc permittitur testimoni
mutatio, eos qui aliquando peccarent, nunquam rectè facere
aut eos qui semel accusando scripserunt, non rebus, sed hominibus
semper inimicos esse. Ego verò hominem quenquam odisse,
nunquam duxi esse sacerdotis. Rebus autem amicis aut inimicis
cum esse, prout illæ res bonæ malæque sint, arbitror esse hominibus
& Reipub. commodo, & suo officio consulentis. Itaque si (quod
nolim) aliquid accideret eiusmodi, quo mihi denotatum testimonium
mutandum sit, non id facere verebor: neque aliquam excusationem
culpam, ubi veritas mecum steterit. Quapropter te vehementer
rogo, ut repetito cum summo Pontifice de his rebus sermone
sententiam hinc animi mei totum illi aperias. Glaucum nostrum
hominem tua benevolentia dignum, quod benignè honorifice
que tractaris: facis tu quidem semper quod virtus postulat tua,
naturæque plena humanitatis ac comitatis. Sed ego totum illud
tributum mihi intelligo, maximasque tibi de eo habeo agoque
gratias: quanquam hoc officio mihi sæpius utendum est, ita de
me assidue insigniterque mereris. Solum ex omnibus tuis dictis
ac factis aliquantum mihi molestum illud fuit, quod meis famu-
liaribus abstinuisti, nescio quid te de me, & de honore meo cogi-
tare. Quæso humanissime atque optime Triumviri, an nondum
cognovisti mentem meam, qua ab omni mutatione fortune atque
status nihil est abhorrentius? Vtinam mihi incolumitas hæc ab-
quandiu maneat, qua nunc divino beneficio fruior: cæteris rebus
omnibus sum beatissimus. Nec de beatitudine illa, quæ maxi-
mè meæ professioni conveniret, si essem is, qui esse deberem: sed
de hac humana felicitate loquor. Quid enim mihi abesse potest
iucunditatis ac lætitiæ, qui hac conditione fortune in qua sum
positus, summè contentus sum? quin & in animo meo pacem, &
in populis mihi creditis benevolentiam, & in studiis meis admi-
rabilem voluptatem, & in omni parte actioneque vitæ auream
illam mediocritatem & consecutus sum, & quoad licet cõservo.
Noli me, oro, in illos fluctus ex hoc portu revocare, neque mihi
iniicere huiusmodi scrupulos, qui me (mihi crede) admodum
stimulant. Demus potius operam, ut illis præclarissimis honestis-
simisque artibus, in quibus elaboravimus vsque a puero, dignum
laborum præmium immortalitatem consequamur. In quibus
ego te absentem cogitatione mea complector: habeoque iam
paratum locum, ubi fidem illam citò præstem, quam cum Car-
pentoraçte discederes tibi dedi. Ad hæc tu me adiuvæ, & suscipere
causam hanc multò accommodatiorem mihi. Quod facies si me
amavis, & rebus omnibus tuebere, & quod præcipuum omnium
est, meæ tranquillitatis fueris patronus. Vale. Carpentora-
cti, III. Nonas Maij, M. D. XXXII.